

Malatesta mot det anarkistiska manifestet

Albert Jensen

1916

I »Le Réveil», Geneve, har Enrico Malatesta tagit till orda mot det av Krapotkin, Grave, Malato och ett tjugotal andra kända anarkister utsända manifestet, som också återgivits i *Brand*.

»Anarkisterna», säger han,

»som nästan alla förblivit trogna sin övertygelse, böra protestera mot detta försök till att kompromettera anarkismen i fortsättandet av ett vildsint slaktande, som aldrig någonsin medfört något gott för frihetens och rättfärdighetens sak...»

Han sätter icke i fråga deras ärliga övertygelse, men anser att anarkisterna böra ta avstånd från denna meningsgrupp.

»Anarkisterna», fortsätter han,

»mena att staten är oduglig till att förhindra ett ont, så framt den icke gör det genom något som är ännu ondare. Lika såväl i de internationella förbindelserna som i de privata förhållandena, kan den icke bekämpa förtrycket, utan genom att förtrycka, den kan icke undertrycka en förbrytelse utan genom att organisera och utföra en ännu större förbrytelse. Det är denna uppfattning om statens skadlighet som är utmärkande för anarkisterna och som skiljer dem från alla andra social-reformatoriska skolor. Man kan väl förklara att man tagit fel, men kan icke kalla sig anarkist och understödja statens aktion, utan att framkalla den värsta begreppsförvirring.»

Händelserna bekräftar riktigheten av denna anarkistiska doktrin, menar Malatesta.

»Förutom den folkliga reolutionen finns det blott ett medel att sätta mot den fara som hotar från en beväpnad armé, det att sätta en armé som är ännu starkare och bättre disciplinerad. På det sättet ledas de värsta antimilitarister, såvida de icke äro anarkister och icke rädes för statens upplösning, nödvändigtvis till att bli ivriga militarister.»

»I själva verket har man, i den tvivelaktiga förhoppningen att kunna bekämpa den preussiska militarismen avstått från all frihet, man har preussianiserat England och Frankrike, man har underkastat sig zarismen och man har återgivit den vacklande italienska monarkismen sitt anseende.»

»För min del», säger Malatesta,

»menar jag, att det utländska herradömet som man underkastas med våld och mot ivlket man revolterar är att föredraga framför det inhämska förtryck, som man fogligt, nästan erkännande accepterar, i tron att man därmed är skyddad från ett värre ont.»

Om någon mot Malatesta skulle invända, att detta tillstånd endast är momentant, att efter kriget kommer kampen mot kapitalismen och staten att tas upp, så svarar han:

»Om det är nödvändigt att nu handla i samklang med regeringen och bourgeoisien, för att skydda sig mot den tyska faran, så kommer det också att bli nödvändigt efter kriget.»

Om man skulle lyckas att tillfoga den tyska arméen ett nederlag, så kan man dock icke hindra de tyska patrioterna att förbereda sig till en revanche. Och patrioterna i de andra länderna vilja naturligtvis hålla sig beredda, så att de icke ännu en gång bli överraskade, och så blir den preussiska militarismen en permanent och regulier institution i alla länder.

Det tyska folket skall icke vilja avskaffa sin militarism förr än de andra länderna avskaffat sin och medan man ömsesidigt väntar på varandras avväpning fortsätter envar att stärka sitt lands armé. Och ställd inför detta perspektiv utropar Malatesta:

»Men när skall då revolutionen komma? När kommer då anarkien? Måste man i evighet avvakta att andra börja?»

Den hållning anarkisterna måste intaga är logiskt given genom deras åskådning, säger Malatesta.

»Man hade bort förhindra kriget genom att göra revolution, eller åtminstone genom att hos regeringarna injaga fruktan för revolution. Man har icke förmått och icke förstått att göra det.

Man borde framtvinga freden genom att göra revolution eller åtminstone hota med det. Ända hittills har man icke förmått, icke förstått att göra det.

Nå väl! det finns blott ett botemedel: att göra det bättre i framtiden. Man måste mer än någonsin undvika alla kompromisser, fördjupa klyftan mellan kapitalister och proletärer, mellan regering och regerade, predika privategendomens expropriation och staternas försvinnande som det enda medlet till förverkligandet av folkens broderskap, rättvisa och frihet för alla, och förbereda sig till att förverkliga det.»

Säkerligen ger Malatesta här uttryck för de flesta anarkisters tankar, och därför också för de flesta ungsocialisters i Sverige. Men ha de andra anarkisterna verkligen så absolut orätt och Malatesta så absolut rätt? Äro de ute på så galna vägar, att de icke ens ha rätt att kalla sig anarkister, och är Malatestas ståndpunkt den enda som kan kallas anarkistisk?

Vad som är påfallande hos Malatestas resonnement, är, att han resonnerar abstrakt och doktrinärt och generellt, istället för att som manifestet gå direkt på det reella och speciella fallet: det nuvarande kriget. Är det så absolut säkert, att varje handling, som sammanfaller med regeringens allt är anti-anarkistisk? Om det exempelvis härjar en kolera-epidemi i ett land, och alla folkliga krafter förena sig - om också under regeringens ledning! - för att bekämpa den gemensamma fienden, vore det då så befängt att förena sina krafter med alla de andras? Eller skulle man, bara därför att en regering hade ställt sig i spetsen för en sådan kamp, säga, att man som anarkist icke kunde deltaga, så länge regeringen blandade sig i saken?

Och de anarkister, som utfärdade det omskrivna manifestet betrakta den preussiska militarismen som en värre fiende än en koleraepidemi.

Dessa anarkister, de ha solidariserat sig med det franska och engelska *folkets* - icke regeringarnas - försvar mot den tyska despotismen och militarismen, därför att de menade, att dess seger skulle betyda ett långt utsättande av den tidpunkt, då en proletärisk revolution skulle kunna lyckas. Egentligen bemöter Malatesta icke deras argument utan förbiser dem och svarar med att framhäva de ovan anförda betänkligheterna.

Till dessa bör det dessutom anmärkas, att den ifrågavarande gruppen, åtminstone de flesta av dem, aldrig varit antimilitarister i det förstånd, att de förnekat rätten för ett land att försvara sig mot anfall från ett annat land, *om detta ligger i frihetens och anarkismens intresse*. De ha exempelvis beklagat, att icke deras idéer haft en sådan utbredning bland folket, exempelvis det franska, att detta vid krigets utbrott förmått att med en revolution avkasta sig sin regerings ok *och själv organisera försvaret mot den tyska imperialismen*. (Detta var också Bakunins ståndpunkt 1871.) De ha emellertid aldrig drömt om att först göra en revolution, och sedan överlämna landet åt en reaktionär makt, *som skulle komma att krossa deras revolution!* Deras antimilitarism har således aldrig varit en betingelselös avsvärjelse av varje krigsföring. Vad är egentligen revolutionen själv om icke krig?

Men därför mena de också, att det fransk-engelska folkets försvar mot den tyska despotismen, också måste vara anarkisternas sak, då det betydde ett försvar för en relativt större frihet mot en relativt mindre frihet.

Det är sannt att militarismen för närvarande triumferar i alla länder. Men betyder det, att det också kommer till att förbli så i all framtid, som Malatesta utmålar det för oss? Framtiden skall ge oss det definitiva svaret. Ett är blott säkert, att Tysklands seger över vestmakterna med en åtföljande tysk supremati oemotståndligt skulle ha framkallat militarismens övervälde i alla Europeiska stater för många, långa tider framåt. Och att slå ned denna visshet betrakta de manifestskrivande anarkisterna som den för ögonblicket säkraste och bästa *antimilitaristiska gärning*.

Men det är mycket som talar för att militarismen icke i framtiden vill komma att spela den roll som den hittills spelat, och icke vill komma att behålla den position, som den intagit under kriget. Hade det i Tyskland-Österrike funnits en sån stark antimilitaristisk rörelse som i de vesteuropeiska länderna, så är det alla sannolikheter för att kriget aldrig hade brutit ut. Frågan är då: Skall det lyckas antimilitarismen i Frankrike, England, Italien att efter kriget återvinna sin ställning? Vill den åter komma till att växa sig stark? Och - viktigast - skall

det komma att uppstå en antimilitaristisk folkrörelse i Tyskland, som kan hålla chauvinister och militarister i schack? *Det är här problemets knutpunkt ligger*, enligt min mening. Och jag menar att man kan besvara dessa frågor jakande.

Folken i alla de krigförande länderna stöna under krigets börda. Överallt är man jämmerligt trött på denna regim och önskar ingenting högre än fred, blott icke fred på vilken betingelse som helst. Slöts det fred *nu* på basis av Tysklands militära ställning, blev det Tyskland som dikterade fredsvillkoren, och den tyska militarismen skulle vända tillbaka till folket som triumfatoren, och folket skulle fortfarande tro, att det var dess militärmakt som räddade landet från förintelse. *Och allt blir vid det gamla!*

Först när Tysklands militära makt är, icke tillintetgjord vilket är omöjligt, så dock tillfogad ett så pass avgörande nederlag att det är påtagligt även för den blindaste tyskpatriot, och folket får freden utan den utmålade förintelsen, skall det komma till att fatta hela vidden av militarismens stora bedrägeri. Skuggorna av de miljoner som blivit slaktade i skyttegravarna och vid invasionerna i de främmande länderna skola stå fram som obönhörliga anklagare mot den maktsjuka klick av hunnerjunkrar som framkallade kriget; hundratusenden av stympade och lemlästade skola vandra omkring som levande hämnderop; miljoner änkor och faderlösa hänvisade åt hunger och tiggeri vid var mans dörr, skola aldrig upphöra att ropa ve och förbannelse över mördarna, som ledde folket till förbannelsen. Och de överlevande grotteträlarna, som skola nödgas slita halva tiden av året för att åt staten skrapa samman de summor som åtgår till förräntning av de under kriget gjorda skulderna, skola gå med knutna händer och eviga förbannelser mot det samhällssystem och den regim som framkallade detta eviga elände, ända till de tröttna på att ständigt låta staten prätta sin sista blodsdroppe fram under nageln på sig för att slängas på statsskuldens offeraltare, och de beslutsamt göra *revolt!* Och antimilitarismen skall komma att triumfera i Tyskland, som i de andra länderna.

Ja, som i de andra länderna, ty här skall åter antimilitarismen växa sig stark som innan krigets utbrott. Och än starkare. Det franska och engelska folket, liksom det italienska, har aldrig tålt ett militärvälde som det tyska, och avskyn för militarismen skall säkert växa. Eller skall det vara allt för optimistiskt att antaga, att en sådan lektion som det nu pågående kriget, det ohyggligaste av alla krig, icke skulle gå spårlöst förbi folken? I så fall vore ju varje förhoppning om intellektuell påverkan av mänskligheten aldeles förväges, och man kunde lika gärna först som sist överlämna sig åt den rena fatalismen.

Men antimilitarismen kan aldrig bli så stark att den segerrikt kan balansera härsklystna regeringar utan om den blir *internationell*. Växer den sig emellertid stark i Tyskland, och därför tala redan alla tecken, så är därmed också den sista felande länken knuten i den internationella kransen, och den proletära antimilitarismen, *baserad på ett gemensamt aktionsprogram*, skall bli stark nog till att möta alla brottsliga anslag från regeringarna.

Och när Malatesta frågar: När skall då revolutionen komma? - så skulle man kunna svara: Icke förr än den internationella arbetarrörelsen är stark nog att kunna garantera de olika länderna, att få leva sitt självständiga liv. Alla länder äro icke lika utvecklade; därför kan heller icke revolutionen komma samtidigt i alla länderna. Men om det mest framskridna landet, om exempelvis Frankrike eller England, först genomförde sin sociala revolution, så skulle ett land som det nuvarande Tyskland överfalla det och slå ned revolutionen. Såvida icke det revolterande folket reste sig till försvar mot Tyskland. Och det vore ju åter krig! Först när exempelvis den preussiska militarismens makt är bruten av det tyska folket självt, tsarismen av det ryska etc. och det finns en stark, handlingskraftig arbetarrörelse, beredd att förhindra ett infall i det revolterande landet, först då är det utsikt för en revolution att kunna lyckas.

Otvivelaktigt kommer proletariatet att få en hård kamp med militarismen efter kriget, men lika otvivelaktigt kommer antimilitarismen ännu mera bjudande att höja sin röst, och vad som här är det viktigaste, också i Tyskland. Om icke kriget åstadkommit något annat än lärt den tyska arbetarklassen, att den också måste bekämpa *sin* militarism och komma överens om ett gemensamt aktionsprogram för framtiden med de övriga ländernas arbetare, så har det åstadkommit en stor sak, en sak som skall komma att förhindra framtida krig och möjliggöra den fria utvecklingen av det proletära frigörelsearbetet i de olika länderna.

Vår gärning blir det att hålla den antimilitaristiska rörelsen frisk och livaktig i de neutrala länderna, så att icke militarismen vinner mark. Och det är icke den minsta gärningen!

Det Anarkistiska Biblioteket

Albert Jensen
Malatesta mot det anarkistiska manifestet
1916

Tidningen Brand #23 1916

www.anarkistiskabiblioteket.se